

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Gemeentestichting en de kerken¹

over de identiteit van nieuwe gemeenten²

kerkelijk leven

Aan het front vraag je je af waar men zich op het thuisfront druk over maakt: hier moeten we de handen uit de mouwen steken, geen tijd voor 'theorie' of voor de 'orde in de organisatie'. Dit gevoel ken ik: tijdens mijn periode in Amsterdam bekreep me vaak genoeg een gevoel van eenzaamheid. Begrijpt mijn eigen achterban wel echt, voor welke vragen en uitdagingen we hier staan? Kritiek is makkelijk, maar waar blijft de steun? Zeg ons dan, hoe het wél moet! Juist daarom zijn we toen ook begonnen het land in te gaan: vertel je zusterkerken waar je mee bezig bent en motiveer ze zo om mee te denken, te steunen!

K. van den Geest ■

In dit nummer

Kerkelijk leven - K. van den Geest	
Gemeentestichting en de kerken 1	813
Meditatief - HP. Dam	
Bid onophoudelijk	817
Wandelen met God - B. Luiten	
Genade	818
Achtergronden - J. Dam-van Bruggen	
De opdracht - je gereedschap -	820
Achtergronden - L.E. Leeftink	
Visies op missionair gemeente-zijn 1	822
Achtergronden - L.E. Leeftink	
Hoe lezen we de bijbelse richtlijnen van de synode over Huwelijk & Echtscheiding	824
Lied van de week - J. Smelik	
D'Almachtige is mijn Herder en Geleide	827
Uit de kerken	
Persberichten	

Inmiddels zelf dieper het land in blijf ik dat herhalen: frontwerkers, jullie achterban heeft jullie ervaringen nodig! Vertel ervan, zet ons aan het denken! Vanuit deze wisselwerking formuleer ik enkele gedachten; om mee te denken, om uit te dagen tot delen! Elkaar verrijken. In dit eerste artikel komen de vragen rond gemeentestichting en integratie aan de orde. In het volgende artikel gaat het over de identiteit van de kerken.

Kerk in de context

Stel, je moet voor je werk naar Papua verhuizen. Je zoekt daar een kerk die het dichtst bij je kerkelijke achtergrond staat. Het is een echte Papuakerk: trommels begeleiden de zang, er lopen honden in en uit, en vooral: de dienst begint pas op het moment waarop iedereen er zo'n beetje is.

Toen Tim Keller in Manhattan kwam, was het eerste wat hij deed: onderzoek doen naar de bevolkingsamenstelling. Hij en zijn team kwa-

men tot de conclusie, dat de meerderheid van de bevolking daar bestond uit 'young urban professionals'. Vervolgens stelden ze de vraag: is er voor deze categorie bewoners een kerk? Er waren al enkele kerken voor diverse cultureel-etnische minderheden, niet voor deze categorie. Daarop gingen zij zich richten en zo kozen ze voor een specifieke doelgroep. Nog een voorbeeld. In Amsterdam-Zuidoost bevindt zich een aanzienlijke populatie mensen uit Ghana. Ze vormden eigen kerkgemeenschappen die vanwege geldgebrek bij elkaar kwamen in de parkeergarages onder de flats in de Bijlmermeer. Oorverdovend was daar het lawaai als ze daar hun samenkomsten hielden, met trommels en uitbundige dans. Het zijn echte Afrikaanse kerken van Pinkstersignatuur. Als laatste voorbeeld noem ik de gemeentevorming in Rotterdam onder de doelgroep van de Hindoestanen. Een aantal jaren geleden startte men hier met aparte diensten in de eigen taal en met eigen vormgeving van de liturgie (liederen in het Urdu, begeleiding op een soort trommels). Maar wat begon als aparte gemeenschap, liep na de eeuwwisseling steeds meer uit op integratie. Hindoestanen worden lid van de Nederlandse kerk, de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt van Rotterdam-Stad. Ik heb het hier dus over het cultuurprobleem. Je ziet, dat er verschillende keuzes worden gemaakt. Hoe ga je om met de culturele context? Wat is inculturatie van het evangelie en van de kerk? Wat is de identiteit van te stichten kerken? Om die vraag gaat het, vooral in verband met het fenomeen 'gemeentestichting'.

Gemeentestichting

In de methodiek van de evangelisatie zie je globaal een bepaalde ontwikkeling. Eerst was evangelisatie vooral 'actie-evangelisatie': men organiseert projecten, variërend van deur-aan-deur-acties en marktkraamevangelisatie (folders en gesprekken) tot camping- en recreatiewerk. Steeds meer kwam men echter tot de ontdekking, dat dit werk te veel in de marge bleef. Het werd gedaan door een klein groepje enthousiastelingen, het werd zelden gedragen door de hele gemeente. Daarom kwam er ook een ontwikkeling meer gericht op de toerusting van de gemeente: hoe kun je de gemeente laten groeien tot een meer missionair bewuste kerk? De uitspraken van de synode van Kampen ('75) waren daarin fundamenteel en richtinggevend. Daarmee kregen de ambtsdragers de taak van instructeurs, toerusters voor de missionaire gemeente. Dat is een gemeente waarin juist de leden ingeschakeld zijn in het werk van evangelisatie en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid hebben. Toch bleek het niet zo eenvoudig om de gemeente in de volle breedte betrokken te krijgen bij evangelisatie. Deels komt dit doordat men bij evangelisatie nog altijd blijft denken aan actie-evangelisatie, waarvoor men toch vaak terugschrikt. Er is te weinig oog voor 'relatie-

evangelisatie', laat staan dat men het belang ziet van het 'ombouwen' van de gemeente zelf tot een toegankelijke en open gemeenschap ('missionaire gemeenteopbouw'). Daarnaast was er het probleem, dat kerkenraden het toerustende werk te veel van evangelisatiecommissies bleven verwachten, die echter vaak niet de visie hadden om de gemeente echt toe te rusten en vaak zelf overgingen tot opnieuw: actie-evangelisatie.

de missionaire gemeente, dat is een gemeente waarin juist de leden ingeschakeld zijn

Toen kwam gemeentestichting. Verschillende motieven spelen daarin een rol. Enerzijds de constatering, dat het met het missionaire karakter van de gevestigde kerk niet erg opschiet. En dat je daar niet op kunt wachten, als je je gedrongen en geroepen weet tot evangelieverkondiging onder niet-gelovigen. Anderzijds ook een bewust strategisch denken: je moet de kerk meer zien in het licht van het koninkrijk van God. Dan ben je er op uit de frontlijn te verplaatsen: verkondiging is het uitroepen van de heerschappij van Jezus Christus en vraagt dus om het verzetten van de bakens. Dat laatste is wat mij betreft onbetwist het inspirerende van gemeentestichting. Denken vanuit het koninkrijk der hemelen geeft een geweldige dynamiek aan kerk zijn en evangelieverkondiging: je werkt doelgericht en planmatig.³

Tegelijk betekent gemeentestichting, dat je niet alleen doelgericht, maar ook doelgroep-gericht werkt. Veel is geleerd van Keller, die inderdaad eerst keek: welke mensen wonen hier? Wij kennen dat wel in de 'zending': we leiden zendelingen op om naar andere landen te gaan met het evangelie, ze leren de taal van dat volk, ze krijgen een stevige opleiding culturele antropologie, ze leren cultuur en gewoontes. Want, zeggen we, de taal die je spreekt in je verkondiging, is niet alleen een kwestie van woorden. Het is ook weten tot wie je de boodschap moet richten, taal is communicatie en communicatie is je hoorders kennen, weten wat hen beweegt en hoe zij zaken interpreteren in het kader van hun cultuur.

Van een dergelijke opleiding zijn gewone predikanten en evangelisten in Nederland vrijwel verstoken. Ik werd in Amsterdam 'neergepoot' (zo voelde het soms) en wist totaal niet wat Amsterdam is. Dat leerde ik gauw genoeg, en ik heb me er ook werkelijk in verdiept. Maar zonder gedegen culturele voorbereiding begin je met een enorme achterstand die je beperkt om adequaat in die specifieke context te werken met het evangelie.

Daar wil gemeentestichting iets aan doen. Kijk goed naar je omgeving en kies je doelgroep welbewust. Ga er niet zo maar op los evangeliseren. Maar ook: in welke kerk vang je dan vervolgens de nieuwe gelovigen op, als die komen? In de bestaande kerk, met z'n gegroeide structuren, eigen cultuur en tradities, of vorm je vanaf het allereerste begin een eigen gemeenschap, waarin de nieuwe gelovigen hun eigen cultuur kunnen handhaven? Gemeentestichting kiest voor het laatste. De vraag is dan wel: voor welke cultuur kies je dan? En hoe integreer je vervolgens zo'n nieuwe gemeente in het bestaande verband van kerken?

Integratie

Vaak wordt gedacht, dat om buitenkerkelijken te bereiken de Psalmen moeten wijken voor Opwekkingsliederen. Tim Keller beschrijft in het *Church Planter Manual*⁴, hoe ze ervoor kozen géén Opwekkingsliederen te gaan zingen. Hij schrijft: het viel te verwachten, dat nieuwe gelovigen zich niet thuis zullen voelen bij Opwekkingsliederen vanwege hun intense, opgetogen emotionele karakter. Dat werkt vreemdend voor mensen die nog op zoek zijn en nog niet zo 'in' dat geloof zitten. Nu was deze keuze niet ingegeven vanuit een zich willen aansluiten bij de kerkelijke traditie, maar vanuit het motief: hoe kun je effectief communiceren met de omringende cultuur. Keller ging er van uit, dat jonge hoogopgeleide stedelingen cultureel bewuste mensen zijn, die een bepaalde mate van niveau en stijl zouden kunnen waarderen. Men koos daarom voor tamelijk traditionele hymns, maar tegelijk voor kwalitatief goede muziek van hoog niveau. Toch roept dit de vraag op, in hoeverre je kunt kiezen voor een stuk eigenheid.

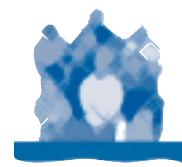
hoe kun je effectief communiceren met de omringende cultuur

Opwekking is niet per definitie aantrekkelijker voor buitenkerkelijken. En culturele aanpassing betekent nog niet, dat je het eigen karakter van jouw kerk helemaal uitlevert aan de omringende cultuur. Het zou zelfs wel eens zo kunnen zijn, dat culturele aanpassing pas goed verloopt, als je eerst je eigen cultuur en identiteit kent, waardeert en aanvaardt. Je moet je puberteit gehad hebben om je eigenheid te vinden en te waarderen. Evangelisatie hoeft er dus niet noodzakelijk toe te leiden, dat je jezelf helemaal uitlevert aan de culturele omgeving (wel inculturatie, geen assimilatie). Daarom kan het heel zinnig zijn eens te luisteren naar een wat ander geluid. En dan zijn de ervaringen van Rotterdam met de Hindoestanen leerzaam. Daarvan wil ik graag iets doorge-

ven aan de hand van een lezing van ds. A.S. van der Lugt, tot voor kort missionair predikant te Rotterdam voor het werk onder Hindoestanen.⁵ Hij beschrijft een ontwikkeling in de discussie in Nederland over integratie van etnische minderheden. Hij constateert, dat er rond de eeuwwisseling in de pers voor het eerst kritische vragen gesteld werden bij het begrip 'multiculturele samenleving'. Het ideaal was veelkleurigheid, maar, werd gezegd, de praktijk is vaak achterstand onder migranten en een tweedeling in de samenleving. Sociale ongelijkheid als in de negentiende eeuw bij de arbeidersklasse. Toch werd en wordt het ideaal van de multiculturaliteit (bijna dogmatisch) gepredikt, waarbij telkens de eigen cultuur en identiteit vergaand werd gerelativeerd. Alsof we die eigenheid niet eens hebben. Tolerantie is het vaandel van een onverschillige generatie, schreef daarom een kritische NRC-journalist. Tegen deze achtergrond bespreekt Van der Lugt vervolgens de ontwikkelingen van het Hindoestanenwerk in Rotterdam. Het begon bij afzonderlijke gemeenschapsvorming. Maar het beleid is inmiddels, dat Hindoestanen geïntegreerd worden in de bestaande Nederlandse kerk. Deze praktijk werd mede ingegeven door een andere visie op omgaan met culturele verschillen. In literatuur over interculturele communicatie constateert men, dat de westerse samenleving haar uiterste best doet om andere culturen te begrijpen en ruimte te geven. Deze houding blijkt echter eenzijdig te zijn: zij wordt niet altijd overgenomen of gedeeld door de andere cultuur. Hoe kom je tot een meer gelijkwaardige uitwisseling?

Daarvoor moet je beginnen met het leren kennen van je eigen (cultuurgebonden) normen en waarden: welke regels en codes zijn van invloed op je eigen denken en communiceren? Dat is stap 1. Vervolgens probeer je ook de (cultuurgebonden) regels, codes, normen en waarden van de ander te leren kennen en begrijpen. Belangrijk is het daarbij feiten te onderscheiden van meningen: wat betekent het 'vreemde' gedrag van de ander? De laatste stap is dan, dat je vaststelt hoe je met de geconstateerde verschillen in normen en waarden omgaat. Daarbij stel je ook bewust je eigen grenzen vast voor wat betreft aanpassing aan en acceptatie van de ander. Die grenzen worden vervolgens duidelijk aan de ander kenbaar gemaakt.

Deze houding en werkwijze veronderstelt wederzijds respect, maar *bewerkt* die ook! Aanpassing is een *tweezijdig* proces! Aanpassing betekent dus per definitie ook het erkennen en respecteren van *elkaars* grenzen. Juist zo voorkom je irritatie en miscommunicatie. Maar ook overdreven tolerantie en vergaande aanpassing als eenzijdig proces! Beide culturele 'partijen' krijgen zo optimaal de ruimte om hun eigenheid te behouden en vanuit die eigenheid met de ander te leren omgaan. Dit is een volwassen omgaan met elkaar. En zo kan men ook het goed recht handhaven van de eigen Nederlandse en/of kerkelijke cultuur.

In dit verband nog even een duidelijk citaat van Van der Lugt: "Van de antropoloog Clyde Kluckhohn (hoogleraar antropologie Harvard University) is de volgende uitspraak: *'Every man is in certain respects a. like all other men; b. like some other men; c. like no other men'*". Het is duidelijk dat wij (in het Hindoestanenwerk in R'dam, KvdG) goede aandacht hebben gehad voor de groep, dus voor b: iedereen is in bepaalde opzichten deel van een groep.

aanpassing is een tweezijdig proces!

Maar voor andere punten geldt dat hij ook a. gewoon mens is (met dezelfde basisbehoeften als ieder ander), en c. tegelijk is hij of zij uniek. Dat wil zeggen dat een mens op meer dan één manier bekeken kan worden en dus het beeld inderdaad minder statisch wordt. *Een mens kan als mens gewoon worden aangesproken op zijn gedrag en keuzen maken om zich te conformeren of niet* (cursivering van mij, KvdG). Bovendien kan ieder mens op zijn unieke gedrag worden aangesproken. Ieder is verschillend en als wij bepaald gedrag slechts typeren als een voorbeeld van een groep, dan ontnemen wij elkaar de kans op aanspraak en zo de kans om in relaties elkaar serieus te nemen en werkelijk te groeien. Zo bezien is het zeer volwassen de ander, die vreemd is, te laten merken wie je bent en waar je grenzen liggen."

Ds. K. van den Geest is predikant van de Gereformeerde Kerk te Hengelo.

Noten:

- 1 Oorspronkelijk gehouden als lezing op de studieconferentie van deputaten kerkelijke eenheid op 2 juni jl. over de relatie van nieuwe gemeenten, voortgekomen uit gemeentestichtingsprojecten met het landelijke kerkverband. Voor deze lezing was ik gevraagd als lid van deputaten toerusting evangeliserende gemeente, waarin ik de taak heb om mee te werken aan het ontwikkelen van een bijbels-gereformeerde visie op evangelisatie en 'missionaire gemeenteopbouw'. Daarnaast vanwege het feit, dat ik uit ervaring de situatie in Amsterdam ken, waar nu één van de gemeentestichtingsprojecten loopt.
- 2 Deputaten Kerkelijke Eenheid hadden deze conferentie georganiseerd om te zoeken naar de kerkverbandelijke kaders en hoe je ruimte voor eigen invulling kunt inkaderen binnen het geheel van kerkelijke afspraken. Tijdens de conferentie bleek echter een wisselwerking te ontstaan, doordat de inbreng vanuit diverse gemeentestichtingsprojecten leidde tot nuancering van het aanvankelijke streven naar kerkverbandelijke eenheid. Een mooi voorbeeld van wat 'aanpassing' in een culturele context in de praktijk betekent: wie past zich aan aan wie? Moeten beide 'partners' niet naar elkaar toe komen?
- 3 Deze insteek is overigens niet iets exclusiefs voor gemeentestichting. In het rapport van Deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente aan de Generale Synode Amersfoort 2005 is juist een visie geformuleerd op 'missionaire gemeenteopbouw' vanuit dezelfde gerichtheid op het koninkrijk.
- 4 Timothy J. Keller & J. Allen Thompson, Church Planter Manual, uitg. Van Redeemer Church Planting Center.
- 5 Ik maak daarbij met toestemming gebruik van een referaat van Van der Lugt, getiteld Richting: integratie.

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
Drs. K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,50 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 130,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

Bid onophoudelijk

1 Thessalonicenzen 5 : 17

H.P. Dam ■

Dat kan dus niet, onophoudelijk bidden. Letterlijk genomen is deze opdracht onuitvoerbaar. Wie kan er nu non-stop gebeden tot God omhoog zenden? En we hebben ook wel eens wat anders te doen.

Of Paulus moest al bedoelen, dat we elke dag op gezette tijden even bidden. Dan is het nog niet zo gemakkelijk, maar zo wordt deze opdracht van Paulus tenminste uitvoerbaar.

En toch..., zou Paulus het niet méér letterlijk bedoelen dan wij uitvoerbaar achten?

Kan een mens leven zonder ademhalen? Wie dat iets te lang probeert, loopt tegen de grens van zijn leven aan.

Zou het continue gebed voor ons niet even levensnoodzakelijk zijn als de onophoudelijke ademhaling?

'In Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij', zegt Paulus elders¹. Buiten God is er geen leven voor de mens, buiten God kun je geen vin verroeren, buiten God valt je bestaan weg.

Je kunt geen stap op je levensweg zetten, zonder te lopen aan de hand van Hem die je voor wankelen bewaart en die je beschermende schaduw aan je rechterkant is.²

Moet dan niet elke uitademing een zucht tot God zijn en elke inademing een indrinken van zijn nabijheid?

Ik kan niet op eigen benen staan. Ik kan mijn eigen weg niet vinden. Vierentwintig uur ben ik afhankelijk van Hem.

Dat wil ik ook weten. En dat mag Hij ook weten.

Hemelse Vader. Geef me adem. Wijs me de weg. Bescherm me. Schenk me wijsheid.

Geef me kracht. Vergeef me. Geef me toekomst. Geprezen zij uw naam. Halleluja.

Elke voetstap een gebed is er geen teveel.

Welk kind van God kan en wil met bidden stoppen?

Op de fiets moet het. In de auto. En in bed.

In je schoolbank. Achter je computer. En op het tennisveld.

Altijd en overal.

Bid onophoudelijk.

Het mag en het moet soms ook met woorden. Dat kan niet altijd overal.

Maar als er woorden zijn tot God, laten ze dan stem geven aan ons onophoudelijk biddend leven voor Hem en met Hem en van Hem.

Ds. H.P. Dam is predikant van de Gereformeerde Kerk te Enschede-West

1. Handelingen 17 : 28

2. Psalm 121

Genade

cadeau dat je leven verandert

wandelen met God

Het inmiddels welbekende bereidheidscongres begint volgende week. Vijf dagen lang is het thema 'Genade'. Maar je kunt er ook voor één dag naar toe.

B. Luiten ■

Veelzijdig

Wat opvalt is, dat Gods genade zo veelzijdig is. Je kunt hierover inderdaad dagenlang spreken, ook in wel 30 workshops. Het is niet mijn bedoeling op de inhoud daarvan vooruit te lopen. Ik houd het even bij een eigen impressie.

Want mijn ervaring is nu juist, dat die veelzijdigheid zo vaak zoek is. Vraag ik aan een willekeurig gemeentelid 'wat is genade?', dan krijg ik het antwoord 'vergeving van mijn zonden, in Jezus Christus'. Zonder twijfel het schot in de roos. Maar dan verder? Is er over genade nog meer te zeggen? Dan wordt het wel eens stil. Dat is jammer, voor God en mensen.

Sterk

Paulus schrijft aan de Korinthiërs, dat hij met geestelijke wapens ten strijde trekt om met kracht menselijke bolwerken omver te halen voor God. Hij haalt spitsvondigheden neer waarachter mensen zich verschansen (2 Kor. 10:3-6). Beeldrijke taal, die een enorme inspanning laat zien. Mensen verstoppen zich, schermen zich af, willen met God niets te maken hebben. Maar van hogerhand worden ze opgezocht, toch wel. De Geest dringt door tot mensenharten, hoe zorgvuldig ze ook zijn toegesloten en afgeschermd. Genade laat zich hierin zien als een geweldige kracht, die overwint en bevrijdt. 'Vergeving van mijn zonden' is helemaal waar, maar hoe statisch kan dat klinken. Genade is ook hoe God je tot erkenning en aanbidding brengt, ondanks jezelf. Genade is ook hoe menselijke bolwerken worden afgebroken, geestelijk en ook materieel. Genade bepaalt de werkelijkheid waarin je leeft, het nieuws op de tv, de mislukking van welvaart en vrede zonder Jezus Christus. Genade is niet alleen de blijde boodschap, maar ook bloed en vuur en rook waardoor mensen hun eigen verlorenheid ontdekken (Hand. 2:17-21). Een wonderlijke combinatie die geen mens had kunnen verzinnen, maar God opent ons de ogen ervoor, zodat we verstaan wat er gebeurt en betrouwbare getuigen zullen zijn. We worden opgenomen in een geweldige dynamiek.

Vrij

Genade maakt vrij. De bolwerken die mensen tegen God opwerpen, zijn hun eigen gevangenissen. De eigen prestatie is zo'n bolwerk, de resultaten die mensen elkaar kunnen laten zien. Of het uiterlijk, hoe mooi je kunt zijn of goed je kunt meekomen in de moderne wereld met haar nieuwste snufjes. Of je cijfers, je geld, je macht, je invloed, ieder mens probeert iemand te zijn.

Tegelijkertijd, als je daarin zoekt naar je identiteit, wat kun je dan worden meegenomen in een spiraal die steeds hoger gaat, waar je uiteindelijk niet meer bij kunt. Want altijd zijn anderen beter, knapper, rijker en mooier dan jij. Voortdurend zijn er nieuwe eisen om aan te voldoen. De lat komt steeds hoger te liggen. Moderne slavernij. Je moet meedoen, anders val je uit de boot, en wie ben je dan?

Wat een geweldige greep van God, om een man als Paulus tot zijn boodschapper te maken. Iemand die overal moet zeggen, dat hij eigenlijk een moordenaar is. Uitschot. Toch komt hij binnen bij iedereen, ook bij zeer aanzienlijke mensen. Zijn geheim? *Christus heeft mij aanvaard!* Zijn genade is genoeg om apostel te zijn. Zijn genade is mijn grond van bestaan, mijn legitimatie altijd en overal. Ja, zijn genade bepaalt mijn identiteit. Daardoor ben ik vrij tot in het diepst van mijn hart van alle menselijke maatstaven en oordelen. Genade is een manier van leven. De manier.

Onderweg

Zo kun je doorgaan. Wie 'vergeving van zonden zegt' schiet in de roos. Toch is die vergaving slechts een begin van wat God ons in Jezus Christus geeft. Het doel is verzoening, het weer bij God zijn, met hart en ziel.

Bij 'vergeving' kijken mensen om naar het kruis. Dat moeten we vooral altijd blijven doen, en in geloof daarbij neerknielen.

Maar omkijken kan eenzijdig worden. De Heer is bezig ons in zijn hemels koninkrijk te brengen. Daarvoor betaalde Hij. Ben je bereid met Hem mee te gaan? Zo ja, wat wil je daarvoor loslaten?

Ben je bereid anderen mee te vragen? Zo ja, wat mag dat kosten, in tijd en aandacht en liefde?

Ben je bereid je leven aan Jezus te wijden, mag Hij mensen op je pad brengen? Zo ja, zeg je dat ook, maak je het concreet in je gebed? En tot hoever mag Hij gaan dan? Met Paulus ging Hij heel ver.

Kortom, het enkele woord 'vergeving' kan niet alleen statisch klinken, maar ook mensen volslagen passief maken. Niet vooruit te branden. Voornamelijk gedreven door behoudzucht, met heel weinig visie op de inspanningen vanuit de hemel voor de mensen die nog komen moeten. Mensen soms vlak om je heen, voor wie jij de sleutel hebt. Als gelovigen zo beperkt denken, wordt de kerk ook zo. Dan kan genade heel confronterend worden.

Adem

Wat water is voor een vis, is genade voor een mens. Het is je levensruimte, je ademhaling, je kunt erdoor bewegen. En denk dan niet aan water in een vissenkomp, nee, voel de ruimte van een oceaan. De diepte ervan is niet te peilen, terwijl ook daar de mooiste dingen zijn te zien. In dit leven komen we wellicht niet verder dan die paar meters aan de rand, maar daar is toch hetzelfde water. Wie is niet onder de indruk als hij aan de oever van de zee staat, en kijkt naar de verre horizon? Dit alles is in de hand van God. We mogen erin zien wie Hij is, liefdevol en goed en machtig en trouw. Eens zullen we Hem zo aanschouwen. Nu wil Hij ons leven vullen.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

N.a.v. het Bereidheidscongres van 21 t/m 25 september 2006.

Voor informatie zie www.GemeenteNproject.nl

u i t d e k e r k e n

Houten - beroepen: als rector-docent predikantenopleiding ERCC te Lubumbashi, Congo, A.W. Beute te Sneek

Tilburg - beroepen: E. Venema te Surrey (Canada, predikant in Brazilië)

Kantens - bedankt voor beroep: ds. E. Venema te Surrey

Bedum - nieuw telefoonnummer Ds. A. van der Sloot: 050 - 3010350

PERSBERICHT

Najaarslezingen

Zo de Here wil zullen er het komende najaar enkele najaarslezingen worden gehouden over onderwerpen die onze kerken de laatste tijd bezig houden. Deze lezingen worden georganiseerd door een werkgroep in de klas Appingedam, maar ze staan open voor alle belangstellenden in de bredere regio.

De eerste avond zal worden gehouden op **26 september** in de Gereformeerde kerk van **Ten Boer**, Vijverweide 26.

Ds. P. Niemeijer zal dan spreken over de besluiten dan de laatstgehouden synode. In ieder geval zullen de besluiten over het vierde gebod en over huwelijk en echtscheiding aan de orde komen. Op deze besluiten is verschillend gereageerd, dus het belooft een interessante avond te worden. U kunt nu van iemand die er zelf bij geweest is horen, wat de vragen waren waarvoor de synode werd gesteld en hoe daarop geantwoord is.

De vergadering zal beginnen om 20:00 uur. Vanaf 19:45 is er koffie (tegen betaling) te verkrijgen. Op de vergadering zal een collecte worden gehouden om de onkosten te dekken.

De agenda voor de volgende najaarslezingen, eveneens in Ten Boer:

Datum: **17 oktober**
Spreker: G. Kwakkel
Onderwerp: Schriftgezag en het begin van Genesis

Datum: **14 november**
Spreker: B. Kamphuis
Onderwerp: Vandaag trouw aan Schrift en belijdenis

Namens de Werkgroep Classicale Najaarslezingen,
Fred Zwarts

De opdracht - je gereedschap -

achtergronden

In het eerste artikel 'Opdat je gelooft' stond algemene informatie over catechese, mede naar aanleiding van het verschijnen van GELOOF.NU.

Vorige week keken we naar de drieslag hoofd-hart-handen. Deze week gaat het over een indeling van verwerkingsopdrachten. Ook nu kun je zelf aan de slag!

J. Dam-van Bruggen ■

Stel je gaat een les catechese geven. Je weet wat je lesstof is en welk doel je wilt bereiken. Dan blijft er nog wel een vraag over: Hoe ga je dat doen en welke opdrachten gebruik je? Met de opdracht die je kiest, bepaal je hoe je de lesstof gaat *verwerken*. Verwerken is een belangrijk onderdeel van het onderwijzen. Je bent er niet als jongeren de lesstof hebben gehoord.

Of als ze jouw antwoorden kennen en kunnen herhalen.

Je doel zal veel meer zijn dat de jongeren de lesstof ook begrijpen. Dat ze het in eigen woorden kunnen navertellen en doorvertellen. Dat ze het kunnen toepassen in dagelijkse situaties. Dat het hen raakt en hun leven verandert. Dat het hen helpt een levende relatie met God te hebben, hun plek in de gemeente in te nemen, hun naaste lief te hebben.

Jongeren moeten de lesstof *verwerken* en dat doe je met verwerkingsopdrachten.

De keuze van de opdracht bepaalt mee de verwerking van de lesstof. Over die opdrachten gaat dit artikel.

Indeling

Een opdracht kan *reproductief* gericht zijn, *convergent*, *divergent* of *evaluatief*. Het zijn termen waarmee je opdrachten kunt indelen. Wat houdt dat in?

Reproductief

Bij een reproductieve opdracht vraag je of de jongere terugkoppelt wat hij eerder hoorde of las. Dat kan door opzeggen of navertellen in eigen woorden. Het kan ook door het beantwoorden van vragen over de stof, goed/fout vragen enz. Zo kun je controleren of iets gehoord of gelezen is. En of het onthouden is. Wat je minder te weten komt, is of iemand het voldoende begrijpt. Je weet ook niet of iemand

het kan toepassen in een situatie. En of het hem raakt.

Een paar voorbeelden: Kun je de tien geboden opzeggen? Kun je in eigen woorden vertellen waar de bijbellesing over ging? Waar ging de vorige les over?

Convergent

Een opdracht die voornamelijk convergent is, vraagt toepassing van informatie aan de jongere. Een voorbeeld: Je spreekt over zonde, schuld en vergeving. Daarna vraag je: wat zou je moeten doen als je (expres) de passer van je zusje vernielde? Wat moet je doen tegenover God en wat moet je doen ten opzichte van je zusje?

In de uitwerking wil je de toepassing zien van het gesprek over zonde, schuld en vergeving. De jongere gaat aan het werk met de informatie en hoewel niet ieder letterlijk hetzelfde antwoord zal geven, zullen de uitwerkingen wel op elkaar lijken. Elementen als berouw, vergeving vragen, goed maken en het betalen voor onze schuld door de Here Jezus, zul je terug willen zien.

Divergent

Bij een divergente opdracht krijgen jongeren veel meer vrijheid. De opdracht is vrij open en er zijn heel verschillende uitwerkingen mogelijk. Soms moeten jongeren zelf ook op zoek naar informatie. Altijd moeten ze kunnen uitleggen waarom voor deze uitwerking gekozen is.

Een voorbeeld van een dergelijke opdracht is: maak een liturgie voor een paasdienst. Afhankelijk van je leerdoel kun je daarbij achtergrondinformatie over liturgieën geven, of bijvoorbeeld een aantal teksten rond het paasfeest aanbieden.

Hier zul je heel verschillende uitwerkingen

krijgen. Door die te vergelijken en te bespreken leren de jongeren samen meer over de opbouw van een liturgie en/of over bijbelgedeelten en liederen rond het paasevangelie. Om te voorkomen dat je met een divergente opdracht oeverloos uitwaaiert, zul je een duidelijke begrenzing moeten stellen. Er zal echter altijd veel vrijheid overblijven! Juist in de keuzemogelijkheid en het kunnen uitleggen waarom je iets deed, ligt een kenmerk van een divergerende opdracht. Ook het moeten selecteren en opzoeken van de juiste gegevens is een leermoment. Door in de stof 'rond te zwemmen' leer je!

Evaluatief

Een opdracht met een sterk evaluatief aspect vraagt de jongere zijn eigen doen en laten of voorbeeldsituaties te vergelijken met wat de bijbel leert. Of andersom: te bespreken wat een bepaald bijbelgedeelte betekent voor een het leven van een christen/de jongere zelf. Een voorbeeld: in de bijbel leer je dat je trouw Gods woord moet lezen. Lees je zelf persoonlijk uit de Bijbel? Doe je dat geregeld? Waarom wel/niet? Hoe zou je dat kunnen veranderen? Of: ben je zelf wel eens uitgelachen om je geloof? Hoe was dat? Hoe kun je daar mee omgaan? Ken je iemand uit de bijbel die ook te maken had met spot? Lees daarover en bekijk hoe de Here die persoon heeft geholpen.

Wat kies je voor opdrachten?

Als je de voorbeelden hierboven bekijkt, zie je dat verschillend gerichte opdrachten een heel ander soort activiteit van jongeren vragen. Door hierin te variëren, word je veelzijdig in je les. Voor een evenwichtige les zul je alle soorten opdrachten nodig hebben. Wanneer je steeds kiest voor eenzelfde soort opdrachten krijg je scheefgroei.

Zo kan een overmaat aan sterk evaluatieve opdrachten iets confronterends krijgen en bij de jongere het gevoel oproepen dat geloven vooral 'moeten' is, een voldoen aan een hoge norm die moeilijk te halen is. Verwondering en geloofsblijdschap zullen minder snel aan bod komen.

Wanneer je vooral reproductieve opdrachten gebruikt, kom je te weinig toe aan toepassing en zal de jongere gemakkelijk een kloof ervaren tussen de lesstof en zijn 'gewone' leven. Als catecheet kun je aanhikken tegen de vrijheid van een divergente opdracht, omdat het lijkt dat je er minder grip op hebt. Toch kan juist een divergente opdracht je soms verbazen over de uitkomst. Wat kunnen jongeren verrassende uitwerkingen laten zien!

Welke soort opdracht je kiest, wordt mee bepaald door het leerdoel wat je hebt. Moeten jongeren in ieder geval iets onthouden? Zorg dat je ook een reproducerende opdracht gebruikt. Wil je dat jongeren iets op de goede

manier leren toepassen, kies een convergente opdracht enz.

Het onderscheid wat in dit artikel besproken wordt, is overigens niet zwart/wit, opdrachten kunnen meerdere aspecten hebben.

Tips voor verder werken

- Kijk eens naar je eigen functioneren als catecheet. Welk type opdrachten heeft je voorkeur? Waarom? Durf je jongeren een stukje vrijheid te geven? Schenk je genoeg aandacht aan het reproduceren zodat er ook wat blijft 'hangen'?
- Bedenk zelf een aantal opdrachten. Bijvoorbeeld een reproductief gerichte en een convergent gerichte opdracht bij HC 8, v/a 24 (de indeling van de 12 artikelen). Een evaluatieve bij HC 10, v/a 27 (de voorzienigheid). Een divergente bij HC 22, v/a 57 (de opstanding van het lichaam). Bespreek je uitwerkingen met een collega catecheet.
- Bekijk bij een bestaande catechesemethode een aantal opdrachten. Kun je ze indelen? Je kunt ook de opdrachten bekijken van geloof.nu, handleiding 20.4 (zie downloads op www.geloofnu.nl).

Joke Dam - van Bruggen (Enschede) is lid van de leerplancommissie Hardinxveld-Giessendam.

PERSBERICHT

Open Dag van het missionair-diaconaal centrum "Open Hof" in centrum van Den Haag

Sinds enige tijd heeft het voormalige buurtcentrum aan het Om en Bij een nieuwe bestemming gevonden: de Open Hof.

De Open Hof wil een plek zijn waar mensen openheid ervaren en zich thuis kunnen voelen. Graag willen wij onszelf aan u presenteren en u informeren over onze werkzaamheden in de Open Hof.

Daarom nodigen wij u hartelijk uit op 16 september van 13:00u-16:00u om even bij ons binnen te kijken. Tot ziens!

Zaterdag **16 september** van 13:00 tot 16:00 uur

Visies op missionair gemeente-zijn (I)

achtergronden

Op 30 september wordt de landelijke visiedag Kerk waar ben je? gehouden. Op die dag willen kerkleden nadenken over de missionaire plaatsbepaling van hun gemeente. Want juist daar waar kerken actiever worden en willen worden naar hun omgeving, blijkt vaak de spanning groter te worden. Er is verschil tussen hoe de kerk functioneert en hoe ze zou willen en kunnen functioneren.

L.E. Leeftink ■

Binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland zijn er drie deputaatschappen die zich met verschillende aspecten van evangelisatie bezighouden. Alle drie deputaatschappen hebben in hun rapportage aan de Generale Synode van Amersfoort-Centrum van 2005 een visiedocument opgenomen. In deze artikelenreeks wil ik ze kort samenvatten en een korte eindconclusie trekken.

God, kerk en wereld

Het eerste visierapport dat ik hier weergeven wil, is dat van *Deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente* (DTEG). Zij geven, zoals de naam al zegt, toerusting aan plaatselijke kerken en gemeentelieden. In Zwolle is het landelijk 'Centrum voor Evangelisatie' gevestigd.

In 2002 kreeg DTEG de opdracht om de kerken te dienen met een gereformeerde visie op het missionair gemeente-zijn. In zijn rapport signaleert DTEG daarbij twee spanningsvelden: *beginsituatie en einddoel* van de gemeente én *norm en werkelijkheid* over wat de gemeente is, liggen vaak ver uit elkaar. Om ze met elkaar te verbinden is, naast het gebed om de leiding door de Heilige Geest, visie nodig. God wil bij zijn plannen om het evangelie aan alle volken bekend te maken, het menselijk handelen van kerken én gelovigen inschakelen.

1. Want God heeft de wereld zo lief ... - oog voor de wereld: bijbelse grondlijnen

Heel de heilsgeschiedenis door, vanaf het begin van het Oude Testament tot en met de periode van het Nieuwe

Testament, komt God in liefde naar de wereld toe. Het reddingsplan van God is bestemd voor alle volken. Gods verbond met Abraham en Israël is de weg waarlangs Hij tot de wereld komt en de volken zoekt.

Na Pasen en Pinksteren breekt Gods koninkrijk zich baan over heel de wereld. Daarbij mobiliseert de Here Jezus vanuit de hemel door de uitstorting van zijn Heilige Geest de gelovigen, zodat ze erop uittrekken en gaan spreken en getuigen van Christus' dood en opstanding. Evangelisatie hoort daarom tot het wezen van de gemeente van Christus. *Er is geen deelname aan Christus zonder deelname aan zijn zending.* De kerk van Jezus Christus is naar haar aard missionair. Daarbij staat Hij Zelf als verhoogde Heer centraal. Deze concentratie op Christus heeft een aantal belangrijke consequenties voor het missionair gemeente zijn, die in het rapport kort worden aangeeft.

2. Jezus is Heer - oog voor het koninkrijk van God

De gemeente van Christus speelt een belangrijke rol als het erom gaat dat Gods koningschap op heel de aarde erkend, verwerkelijk wordt. Het Oude Testament verkondigt dat alle volken eens Gods heerschappij zullen erkennen. In het Nieuwe Testament wordt duidelijk, dat het koninkrijk der hemelen nabijgekomen is. Met zijn opstanding en hemelvaart laat Jezus zien, dat Hij werkelijk Koning is en ook op aarde regeert.

Over dit koninkrijk van God valt het volgende op te merken:

a) Gods *koningschap* is universeel, ter-

wijl zijn *koninkrijk* daar is, waar mensen Jezus als Heer erkennen.

b) er is verschil tussen de *realiteit* van Gods koninkrijk en de realisering ervan.

c) Gods koninkrijk in deze wereld is *dynamisch* van aard.

d) christenen zijn de burgers van dat koninkrijk en leven daarom met een nieuw perspectief en vertonen de vruchten van de Geest.

De kerk is niet identiek aan het koninkrijk van God, maar is wel de plaats, waar Jezus als Heer beleden en erkend wordt. Zo is de kerk boodschap en boodschapper tegelijk. Ze getuigt van het koninkrijk.

3. Tot aan de eindten der aarde - oog voor historie en vorm van de kerk

In de eerste eeuwen na Pinksteren verspreidde het christendom zich over Azië, Afrika en Europa. Christenen waren missionair in hun denken, spreken en doen.

Toen in 313 Constantijn de Grote zich tot het christendom bekeerde, werd de kerk staatskerk. Iedereen werd christen. Na de Reformatie in de 16e eeuw bleef dat zo, omdat in elk land de overheid bepaalde, welke kerk de meest bevoorrechte kerk werd.

De Verlichting en de Franse Revolutie met hun rationalisme en individualisme leidden ertoe, dat steeds meer mensen los van de waarheid van de Bijbel raakten. Vanaf de 2e Wereldoorlog is de kerk in West-Europa definitief uit het publieke leven verdwenen. De moraal en de cultuur maar ook de wetten van het land laten zich niet meer beïnvloeden door de normen en waarden van het christendom.

In Nederland hebben kerken en gelovigen verschillend gereageerd op de veranderende context van cultuur en samenleving.

In m.n. de Nederlands Hervormde Kerk ontstond vanaf de jaren vijftig van de 20e eeuw het model van *de Christusbelijdende volkskerk*. De kerk heeft de roeping om profetisch te spreken tegenover overheid en samenleving met als doel de 'herkerstening' van de maatschappij. Hoewel de intentie te waarderen is, liep dit model stuk op de secularisatie: teveel mensen waren al lang van de kerk en het christelijk geloof vervreemd.

In de jaren zestig in de 20e eeuw wint het model van *de kerk voor anderen* aan aandacht. In deze visie is God niet primair in de kerk, maar in de wereld geïnteresseerd. De kerk is present in de maatschappij en in de wijde wereld om te strijden voor recht en gerechtigheid. Met waardering van het goede laat de praktijk toch zien dat hier de verkondiging van Gods heil en redding opgaat in humaniteit en welzijn.

Vanaf de jaren 70/80 van de vorige eeuw zien we het model van *de kerk als getuigende gemeenschap* op komen. Vanuit een levende relatie met Jezus Christus zijn gelovigen getuigen met woord en daad. Deze meer evangelische insteek is positief te waarderen, maar doet wel de vraag rijzen of er wel voldoende evenwicht is tussen heiliging en rechtvaardiging en tussen de geloofsrealiteiten van de overwinning en die van het kruis.

4. In de wereld, maar niet van de wereld - oog voor de wereld van nu en de plaats van de kerk daarin

In dit hoofdstuk wordt eerst de ontwikkeling in de Nederlandse samenleving geschetst. In 1999 noemt 37% van de bevolking zich nog christelijk, is 32% niet-kerkelijk opgegroeid en typeert 31% zichzelf als kerkverlater. Nederland is zendingsland geworden, hoewel er grote regionale verschillen zijn. Daarbij is ook de invloed van het postmodernisme op cultuur en samenleving van enorme betekenis.

In die veranderende samenleving hebben de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hun eigen ontwikkeling doorgemaakt. Vanaf de jaren na 1945 tot halverwege de jaren '80 van de vorige eeuw stond de 'doorgaande reformatie' centraal. Ook naar buiten toe wilde men gemeenteleden toe-

rusten in hun geloof, zodat ze een instrument konden zijn waarlangs Christus' liefde de van God vervreemde wereld kon bereiken. Vanaf de jaren '90 kwam het, mede vanwege de kaalslag door de secularisatie, vanuit de GKv tot meer samenwerking met andere christenen. Daarbij bleven de gereformeerde grondslag en het gereformeerde karakter veelal gehandhaafd.

De toenemende secularisatie zorgde er ook voor, dat de GKv zich meer bewust werd van haar taak tot evangelisatie. De Generale Synode van Kampen 1975 sprak uit: 'Het behoort tot de aard van Christus' kerk met het evangelie dat haar is toevertrouwd, ook hen te zoeken, die vreemd zijn aan of vervreemd zijn van God en zijn dienst.' In 1978 werd dit ook vastgelegd in de herziene kerkorde: 'Evangelisatie moet erop gericht zijn dat (...) men zich door belijdenis van het geloof (...) voegt bij de gemeente van Christus.' Ook sprak de synode van 1975 uit, dat het de opdracht van heel de gemeente is om missionair te zijn. Alle gemeenteleden dienen te worden ingeschakeld. Daarop oefent de kerkenraad toezicht uit.

Toch valt dertig jaar na de richtlijnen Kampen-1975 te constateren dat evangelisatie nog steeds niet echt leeft in de kerken. De meeste gemeenteleden niet echt missionair betrokken.

Eén van de mogelijke oorzaken is het feit dat de toerusting tot evangelisatie zich vaak richtte op individuele en gemotiveerde gemeenteleden en niet op het ontwikkelen van een gemeente-brede missionaire strategie. Ook werd er tot voor kort weinig samengewerkt met andere confessioneel-gereformeerde kerken en organisaties. Tenslotte was en is men nog onvoldoende doordrongen van de marginale positie waarin alle kerken in de jaren van verdergaande secularisering inmiddels gekomen zijn.

Dit alles heeft consequenties voor de verkondiging en de gemeentebouw van de kerk. In een sterk veranderd landschap liggen er kansen voor de christelijke gemeente als zij haar kracht zoekt in openheid en nieuwe vormen van gemeenschap. Daarvoor wil DTEG de komende jaren onderstaande aanzetten verder uitwerken.

5. Bouwstenen voor de missionaire gemeente - oog voor concrete toerusting in de komende jaren

In de komende jaren wil DTEG zich bezig houden met de vraag hoe de kerk kan functioneren binnen een samenleving die totaal veranderd is in de afgelopen veertig jaren. Bij het nadenken over een visie op 'Evangeliserende gemeente in Nederland' zijn er een aantal aspecten, die zeker verder doordacht en uitgewerkt dienen te worden, wil een gemeente werkelijk missionair zijn.

- In prediking, onderwijs en apologetiek dient 'de wereld' herkenbaar aanwezig te zijn, zodat de relevantie van het evangelie kan worden aangetoond.
- Om missionaire aantrekkingskracht te hebben, zullen voor de invulling van de eredienst de kernwoorden *variatie, participatie en inspiratie* nader uitgewerkt moeten worden.
- Op het vlak van gemeentebouw is onderlinge gemeenschap en het inschakelen van de gaven van alle gemeenteleden ook voor de missionaire uitstraling van de gemeente zeer relevant.
- Daarbij zal ook gewerkt moeten worden aan de persoonlijke geloofsopbouw. Zonder persoonlijk geloof dat zich uit in de dagelijkse omgang met Gods Woord en het gebed, kan er van bewust getuige zijn in de dagelijkse omgeving geen sprake zijn.
- Op verschillende manieren kan overgegaan worden tot gemeentestichting. Daarvoor is het heel wenselijk, dat er een theologisch-missionair werker komt in dienst van de kerken. Die kan dan zowel werken aan visievorming als concreet worden ingezet bij gemeentevorming.

Ds. L.E. Leefink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo en sinds 1 januari 2000 lid van DTEG

De landelijke visiedag 'Kerk waar ben je?' wordt op **30 september 2006** in Amersfoort gehouden. Meer informatie kunt u vinden op de website www.kerkwaarbenje.nl en via het evangelisatie-magazine ZOUT dat in dezelfde maand landelijk onder alle kerkleden verspreid zal worden. Aanmeldingen bij voorkeur via de website of anders telefonisch via het DTEG-bureau: 038 4270430

Hoe lezen we de bijbelse richtlijnen van de synode over Huwelijk & Echtscheiding?

achtergronden

Op 23 september komt er, zo de Here wil, een landelijke dag van verontrusting. In het N.D. van 15 juni zegt één van de organisatoren, dat de Gereformeerde Kerken ' bezig zijn af te wijken van Schrift en belijdenis', omdat 'de situatie waarin de mens zich bevindt meer en meer het uitgangspunt is bij de uitleg van de Bijbel.' En 'dat uit zich in besluiten van de generale synode over zondagsheiliging en huwelijk en echtscheiding.' Waar spitst de kritiek zich op toe als het om dat laatste onderwerp gaat?

L.E. Leeftink ■

Op de website www.eeninwaarheid.nl legt br. A. Capellen het allemaal nog eens uit onder de kop 'Wiegen of waken?'. Hij reageert daarmee op een ingezonden van mijn kant in het Nederlands Dagblad van 17 juni jl. Volgens br. Capellen zet de synode met haar uitspraken over huwelijk en echtscheiding allerlei achterdeurtjes open om toch maar onder de bijbelse uitspraken uit te kunnen komen en neemt de synode de onschriftuurlijke hoofdlijn van het deputatenrapport volledig voor haar rekening. Hoe steekhoudend is zijn kritiek op beide onderdelen?

Echtscheiding

In de handreiking over huwelijk en echtscheiding staan de bijbelse uitgangspunten over deze materie. Dat zijn er vijf:

1. *Het huwelijk is door de Here ingesteld. Deze hechte band tussen man en vrouw mag niet door mensen ontbonden worden (Gen. 2:24; Mal. 2:14-16; Mat. 19:3-9; 1 Kor. 7:10-11). Echtscheiding is een ernstig kwaad, dat zoveel mogelijk voorkomen en bestreden moet worden. Leven naar de stijl van het koninkrijk van Christus betekent dat we bij alle huwelijksmoeiten inzetten op verzoening en herstel van de relatie.*
2. *Indien een huwelijk ten gevolge van zonden of door de gevolgen van de zondeval is aangetast, dient in navolging van Christus middels berouw, vergeving en verzoening gestreefd te worden naar het herstel van de huwelijksband en/of in de weg van zelfverloochening de huwelijksband zoveel mogelijk te worden bewaard.*

3. *In geval van de feitelijke beëindiging van de huwelijksband past het het meest bij de stijl van het koninkrijk van Christus het huwelijk formeel in stand te laten en te kiezen voor een oplossing waarbij de partners onderling afspraken maken en (doen) vastleggen of voor scheiding van tafel en bed.*

4. *Ook in de hiervoor bedoelde situaties blijft de gegeven trouwbelofte van kracht, zolang de beide echtgenoten in leven zijn. Daarom past hertrouwen na een scheiding in principe niet bij de stijl van het koninkrijk van Christus.*

5. *De kerkelijke bevestiging van een opvolgend huwelijk is in de regel niet mogelijk indien het voorafgaande huwelijk door echtscheiding is ontbonden.*

Kritische vragen op de synode

Op de Generale Synode van 2005 is over deze nieuwe bijbelse uitgangspunten uitvoerig doorgesproken. Daarbij ben ik één van de synodeleden geweest, die best kritisch gereageerd heeft. En ik blijf moeite houden met de nieuwe richtlijnen op één specifiek punt.

Namelijk: in de uitgangspunten wordt nergens melding gemaakt van het feit dat een broeder of zuster zelf en vervolgens ook een kerkenraad mag berusten in een echtscheiding, omdat er daadwerkelijk sprake is van echtbreuk.

Pas in de richtlijnen onder punt twee komt aan de orde dat er verschil van inzicht kan blijven bestaan 'of in de beëindiging van het huwelijk en/of een volgend huwelijk moet worden berust in het licht van Gods Woord'.

Kennelijk bestaat er dus volgens deputaten in het licht van Gods Woord de legitieme mogelijkheid om te berusten in een echtscheiding. Mijn moeite is, dat dit op geen enkele manier wordt verwoord in de bijbelse uitgangspunten.

Ik vraag mij af of dit geen té grote omslag in denken is als je het vergelijkt met de theorie en de praktijk zoals die op z'n minst in de afgelopen 400 jaren in de gereformeerde theologie en het gereformeerde kerkrecht gefunctioneerd hebben.

Onze kerken hebben tot en met 1999 steeds uitgesproken, dat er sprake kan zijn van situaties, die het wettigen om in een echtscheiding te berusten en eventueel een nieuw huwelijk aan te gaan. En men baseerde dit op grond van Mat. 19:9 en 1 Kor. 7:15.

Nu komen deputaten na zes jaren studie met een nieuwe 'uitleg' van deze twee teksten: het zijn slechts beschrijvingen van twee uitzonderingen op het radicale gebod van de Heer om niet echt te breken. Die keus mogen deputaten maken. Want de synode heeft duidelijk uitgesproken, dat de concrete schriftwoorden voluit normatief blijven, en dat er hooguit sprake is van een verschil in exegese binnen de gereformeerde marges.

Daar ben ik het mee eens. Maar dan vind ik óók, dat er op z'n minst iets van dat legitieme verschil in exegese terug moet komen in de schriftuurlijke uitgangspunten als het gaat om het berusten in een echtscheiding. Zeker als ter synode nadrukkelijk meerdere malen gezegd is, dat de overeenkomst met de uitspraken van

de Generale Synode van Leusden 1999 bijzonder groot is. Die gaf immers ook ruimte voor andere situaties om in een echtscheiding te berusten.

In de periode tussen Leusden 1999 en Amersfoort 2005 hebben we een belangrijke wissel genomen: we hebben meer dan 400 jaar in de woorden van onze Here Jezus Christus uit Mat. 19:5 en van de apostel Paulus uit 1 Kor. 17:15 redenen gezien om rechtvaardig én barmhartig met het verbod van onze HERE op echtscheiding om te gaan.

In de nieuwe uitgangspunten noemen we nu niet meer de schriftuurlijke mogelijkheid om in een echtscheiding te berusten, maar zadelen we alle slachtoffers van echtbreuk op met uitgangspunt 3: ook al heeft je partner je doodleuk laten zitten door van de ene op de andere dag er met een ander vandoor te gaan - je moet het huwelijk formeel in stand blijven houden als eerste roeping van Godswege.

En terwijl we al de eeuwen door elkaar niet hebben vastgepind op de vraag of je na overspel wel of niet mag hertrouwen (niet als recht, maar als mogelijkheid waarin we als kerken berusten), wordt in uitgangspunt 4 gesteld, dat in alle omstandigheden hertrouwen in principe niet bij de stijl van het Koninkrijk past. 'In principe' staat er dan wel bij, maar de uitzondering wordt niet geformuleerd! Naar mijn mening hebben we dit als kerken nog nooit zo scherp uitgesproken. Dat vind ik toch wel een riskante weg. Want er zijn wel uitzonderingen, waardoor je als kerkenraad bij het licht van Gods Woord in echtscheiding of hertrouwen mag berusten (volgens richtlijn 2), maar die uitzonderingen worden niet duidelijk benoemd.

we hebben dit als kerken nog nooit zo scherp uitgesproken

Persoonlijk had ik liever inhoudelijk een nauwere aansluiting gezocht bij wat de GS van Leusden in 1999 unaniem heeft aanvaard als pastoraal-ethische uitgangspunten en richtlijnen op grond van het onderwijs van onze Heiland Zelf. Wanneer men in pastorale situaties de nieuwe uit-

gangspunten op het eerste gezicht leest en toepast, is de switch van Leusden naar Amersfoort nogal fors.

Ook blij met de winst

Toch is deze kritiek voor mij geen reden om te zeggen, dat we afwijken van het spoor van Schrift en belijdenis.

Integendeel, ik wil heel nadrukkelijk de winst verwerken van de afgelopen jaren.

Ik ben er oprecht dankbaar voor dat we in de afgelopen jaren, mede dankzij de beide studierapporten en artikelen van de predikanten A.L.Th. de Bruijne en H.J. Messelink in *De Reformatie*, duidelijk verder gekomen zijn in de manier van omgaan met alle zaken rondom het huwelijk. Niet meer de vraag of en wanneer echtscheiding en hertrouwen mogelijk is, staat centraal, maar het onderwijs en de navolging van Christus hebben een centrale plaats gekregen.

Vandaar dat in de uitgangspunten de inzet de volgende is: "Leven naar de stijl van het koninkrijk van Christus betekent dat we bij alle huwelijks-moeiten inzetten op verzoening en herstel van de relatie."

Pas in de richtlijnen wordt vervolgens uitgesproken, dat in het licht van Gods Woord soms in een echtscheiding en/of een opvolgend huwelijk kan worden berust.

Of die radicale navolging van de Here Jezus door iedereen exegetisch gedeeld en pastoraal begrepen wordt, is voor mij nog de vraag. Dit besluit vraagt dus wel om een goede toelichting.

Welwillend lezen

Als het om de bijbelse uitgangspunten rond *Huwelijk & Echtscheiding* gaat, komt het bij het lezen ervan volgens mij aan op een welwillende houding. Critici hebben namelijk gelijk dat er in de uitgangspunten een aantal voorbehouden staan. Achtereenvolgens staat er onder 1: *zoveel mogelijk*; onder 2: *dient gestreefd te worden*; onder 3: *past het het meest*; onder 4: *in principe* en onder 5: *in de regel*.

De vraag is alleen: wordt hiermee door de synode en dus in onze kerken op voorhand de deur op een kier gezet om alle inzettingen en verordeningen van de HERE God en de Here Jezus die ook in de richtlijnen genoemd worden, te omzeilen? Kortom: belijden we met de mond de blijvende gelidigheid van het 7e gebod en gaan we

in de praktijk er veel losser mee om? Ik geloof daar niets van.

Niet dopers maar gereformeerd

Het is eerder zo, dat we als gereformeerden ons altijd verre gehouden hebben van Dopers radikalisme.

De Dopersen wilden hier op aarde het volmaakte rijk van God stichten.

Soms letterlijk (Münster), maar vaker in hun gemeente van geheiligde=volmaakte christenen.

Als gereformeerden hebben we altijd oog gehad voor de *gebrokenheid* in de wereld en de *overblijvende zwakheid* die nog steeds in ons is (Zondag 31, v/a. 81).

niet, bèn je 100% gehoorzaam, maar, wil je je 100% richten op wat de HERE van je vraagt

Met die gebrokenheid rekenen we niet als we elkaar op het Woord en de norm van God en op het voorbeeld van onze Here Jezus Christus wijzen. In die gebrokenheid berusten we wel als het ook echt als een stuk gebrokenheid ervaren wordt. *Want 'zonder twijfel zijn er nog veel zonden en gebreken in ons hart en leven; we hebben geen volkomen geloof; wij dienen God niet met zoveel ijver als wij verplicht zijn en wij hebben dagelijks met de zwakheid van ons geloof en de kwade begeerten van ons vlees te strijden.'* Toch 'mogen wij er vast van verzekerd zijn, dat geen zonde of zwakheid, die nog tegen onze wil in ons overgebleven is, kan verhinderen, dat God ons in genade aanneemt.' (Avondmaalsformulier pag. 523).

Kortom: we streven niet naar perfectie en nemen elkaar niet de maat op wat we in dit leven aan bijbelse liefde en gehoorzaamheid bereiken. Wij aanvaarden elkaar als christenen om ons geloof in Jezus Christus en herkennen bij elkaar dat we ons leven lang begunadigde zondaars zijn en blijven, die dagelijks van de verzoening van onze Heiland moeten leven en om de vernieuwing door zijn Geest moeten vragen.

Het is die gebrokenheid die ook doorklinkt in de bijbelse uitgangspunten van de synode in *Huwelijk & Echtscheiding*. De openingen die men

signaleert en vervolgens als afwijkend van Schrift betitelt, zijn geen normatieve en dus toegestane escapes, maar een erkenning van het feit dat de werkelijkheid van dit door de zonde beïnvloede aardse bestaan een stuk weerbarstiger is dan de volmaaktheid die God van ons vraagt en waar we naar op weg zijn. Maar op geen enkele manier geven de richtlijnen aan ons de mogelijkheid om ons dan ook maar niet meer voor de volle 100% op die heilzame geboden van de HERE te richten, omdat het toch niet lukt. Want dat is nu juist de kern van *gereformeerd-zijn*: niet het resultaat telt (wij zijn geen Dopersen die hier op aarde een volmaakte gemeente wil bereiken), maar de intentie en motivatie. Niet, ben je 100% gehoorzaam, maar wil je je 100% richten op wat de HERE van je vraagt. Ik hoop dat velen de uitspraken van Amersfoort 2005 over *Huwelijk & Echtscheiding* zo willen lezen.

Paulus was ook gereformeerd

Daarbij vind ik het opvallend dat ook de apostel Paulus zich in 1 Korintiërs 7:10,11 met een beroep op het woord van de Here Jezus zelf blijkbaar nogal gemakkelijk neerlegt bij het feit dat iemand die de andere partner verlaten of verstoten heeft, zich niet verzoend, maar ongetrouwd blijft. Dat is niet erg normatief gedacht. Maar, zoals ik al heb geprobeerd duidelijk te maken: wij zijn niet dopers, maar gereformeerd, en hebben dus in het voetspoor van onze Heer wat meer geduld en barmhartigheid met de hardheid van hart en de gebrokenheid van deze wereld. Ook Paulus was op dit punt gereformeerd.

Dat ook een synode daar oog voor heeft terwijl ze tegelijkertijd niets afdoet aan de stijl van het Koninkrijk en de radicale navolging van Christus, is voor mij bijzonder waardevol. En het spijt me erg, dat een aantal broeders en zusters dit niet in kunnen of willen zien en van daaruit de onrust in onze kerken cultiveren op een onderdeel waarop dat mijns inziens niet meer nodig is.

Zijn de tijden veranderd?

Opmerkelijk vind ik verder, dat nu opeens geroepen wordt dat de synode legitieme uitzonderingen op Gods geboden wil toestaan. Inderdaad, als dat zo zou zijn, dan willen wij als kerken in 2006 wijzer zijn dan God.

Maar dat is de bedoeling nooit geweest. Ook in de vorige bijbelse uitgangspunten over huwelijk en echtscheiding (die door de G.S. van 1996 zijn opgesteld en in 1999 enigszins zijn aangepast) staat precies hetzelfde. Namelijk onder 1: *zoveel mogelijk*; onder 2: een nieuw huwelijk *is dan geoorloofd*; onder 3 én onder 4: in scheiding *te berusten*. Maar over deze openingen om in de praktijk je uiteindelijk neer te leggen bij de gebrokenheid, heb ik in de jaren na 1996 en 1999 niet zoveel kritische geluiden gehoord.

Ik denk dat dat ook met het klimaat in onze kerken te maken heeft. Volgens mij is het vertrouwen voor een groot deel zoek geraakt. En dan krijg je de kromme situatie, dat de synode van 2005 de richtlijnen in *Huwelijk & Echtscheiding* veel strakker heeft aangehouden, maar dat van verschillende kanten geroepen wordt, dat we juist verder bij de Schrift vandaan geraakt zijn.

Het eigen gelijk boven alles?

In dat verband vind ik het erg vreemd en niet eerlijk naar de synode-uitspraken toe, wanneer op de site www.eeninwaarheid.nl geponeerd wordt, dat de hoofdlijn van het rapport *Huwelijk & Echtscheiding* datgene is, wat ene br. D.J. Bolt denkt te moeten concluderen, nl.:

“Zoals Paulus een uitzondering (in 1 Kor.7:15) maakte op het gebod van de Here Jezus het huwelijk niet te breken, zo mogen wij dat ook. Want zonder meer toepassen van Christus' verbod van echtscheiding leidt tot onbillijke en onaanvaardbare situaties. Hij confronteert niet met onverbiddelijke eisen van het koninkrijk. Bovendien spraken de Here Jezus en Paulus in heel andere situaties dan in onze complexe samenleving voorkomen. Daarover spreekt de Schrift zich dus ook niet uit en moeten we uitzonderingen maken als dat nodig is, net als Paulus deed.”

De synode geeft in haar besluit expliciet een andere invulling van die hoofdlijn, nl. de lijn *‘waarin vanuit de overvloedige genade van Christus en binnen het geheel van het christelijke leven in de kerken wordt ingezet op maximale toewijding aan God en zijn wil, op navolging van Christus en op een levensstijl die recht doet aan het komende koninkrijk.’* (besluit 1). Het riekt naar zelfverheffing om dan, zoals br. A. Capellen doet, te zeggen dat Bolt gelijk heeft en de synode niet, op

grond waarvan hij dan ook nog anderen veroordeelt als mensen die onze Hoogste Profeet en Leraar buiten spel zetten.

Ik ben de derde om te erkennen (deputaten zelf waren de eerste en de synode heeft dat ook zo uitgesproken), dat in het rapport *‘Huwelijk & Echtscheiding’* soms onzorgvuldig geformuleerd is. Daarover heeft de synode nadrukkelijk verklaard, dat ze niet het rapport zelf voor haar rekening neemt, dat er bij deputaten geen sprake is van ‘vooringenomen hermeneutisch inzicht’, en dat bij deputaten ‘concrete schriftwoorden voluit normatief blijven’. Zorgvuldig worden de hoofdlijn zoals de synode die zelf formuleert en het gehele rapport van elkaar onderscheiden in besluit 1 en de gronden onder dat besluit.

Op het verkeerde been gezet

Wat mij vooral verdrietig maakt is het feit dat niet alleen te voor (dat kan en moet - je waarschuwt een synode om niet alles wat deputaten geschreven hebben klakkeloos te aanvaarden), maar ook te na gezegd wordt, dat de synode de hele denktrant van het rapport heeft overgenomen. Het tamboeren op dat feit en het voortdurend een andere interpretatie geven van de hoofdlijn van het rapport *Huwelijk & Echtscheiding* vind ik getuigen van grote onzorgvuldigheid. Door de synode te beschuldigen van vermeende onschriftuurlijkheden zetten de leidende critici op de website www.eeninwaarheid.nl vele gemeentelieden op het verkeerde spoor.

Onze manier van spreken

Als we opkomen voor de handhaving van Gods Woord, moeten we dat wel doen bij de juiste onderwerpen en op de juiste toon. Het feit dat we binnen de kring van medechristenen met elkaar over belangrijke zaken doorspreken, is geen reden om een andere toon aan te slaan dan Paulus adviseert tegenover buitenstaanders: *‘En als u wilt weten hoe u op de andere mensen moet reageren: vriendelijk, maar beslist.’* (Kol. 4:6).

Ds. L.E. Leefink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo

Gezang 13:

D'Almachtige is mijn Herder en Geleide

lied van de week

De eeuwen door heeft psalm 23 in het jodendom en christendom tot de meest gebruikte psalmen behoord. Zo werd deze psalm in de vroegchristelijke kerk onder meer gebruikt bij het doopritueel in de paasnacht. Het lied werd gezongen wanneer de pasgedoopten naar de avondmaalstafel liepen.

J. Smelik ■

Binnen het gereformeerd-protestantisme in Nederland is psalm 23 in de versie uit het Geneefse psalter tot de negentiende eeuw vrij geliefd geweest. In de negentiende eeuw regende het klachten over de 'onzingbare' melodie, maar in de twintigste eeuw is psalm 23 weer één van de meest bekende en geliefde psalmen geworden.

De populariteit van de inhoud van psalm 23 blijkt ook uit het gegeven dat in de loop der tijd diverse bewerkingen van de psalm gemaakt zijn. Beperken we ons tot Nederland, dan kunnen we uiteraard het bekende lied 'De Heer is mijn Herder' van J.J.L. ten Kate noemen. Zijn bewerking is in het *Liedboek* als gezang 14 terechtgekomen.

Vondels bewerking

Gezang 13 uit deze liedbundel bevat een andere bewerking van psalm 23, en wel die van Joost van den Vondel (1587-1679). In 1657 publiceerde Vondel zijn bundel *Koning Davids Harpzangen Den Nederduitschen toegezongen* met daarin Nederlandse bewerkingen van de 150 psalmen. Zijn bewerking van psalm 23 is uit deze bundel afkomstig.

Nu was Vondel bepaald niet de eerste of de enige die een bundel uitgaf met daarin bewerkingen van alle 150 psalmen. Zijn psalter neemt echter wel een bijzondere plaats in in de lange rij van psalters uit de zestiende en zeventiende eeuw. Want vrijwel alle psalters waren bedoeld voor gemeentezang en wilden alternatieven zijn voor de berijming van Datheen. De psalmteksten waren dan ook zo'n beetje allemaal te zingen op de bekende Geneefse melodieën.

Nu was Vondel doopsgezind opgevoed en had hij dus minder te maken met Datheens psalmen, die overigens ook wel in beperkte mate door doopsgezinden zijn gezongen. In 1641 ging Vondel over tot het Rooms-katholieke Kerk en daar had hij helemaal geen band meer met het Geneefse psalter.

Dit verklaart waarom zijn 'harpzangen' zo fundamenteel anders zijn dan andere psalmbewerkingen uit Vondels tijd. De psalmen van

Vondel zijn zeer waarschijnlijk oorspronkelijk niet bestemd om gezongen te worden. Het ligt voor de hand dat ze als leesteksten bedoeld zijn.

Van Vondel is bekend dat hij in zijn dagelijks leven veel steun had aan de psalmen. Terwijl hij met de psalmbewerkingen bezig was, heeft de dichter regelmatig opgemerkt: "Indien ik de troost en verkwikking der psalmen niet hadde, ik verging in mijn ellende." In het decennium waarin zijn psalmbundel verscheen, werd hij onder meer geconfronteerd met het faillissement van zijn zaak en het overlijden van zijn zoon Joost.

Tekst

De titel boven het lied luidt: 'De XXII. Harpzang. *Dominus regit me*'. Dat Vondel deze psalm ('harpzang') als de 22ste nummert, heeft te maken met het feit dat hij de psalmnummering uit de Vulgaat-bijbel volgt. Deze nummering wijkt op een aantal punten af van de ons bekende.

De taal van Vondel is monumentaal, maar komt zelfs vandaag de dag niet overdadig gezwollen over. Wanneer je de tekst naast de oorspronkelijke bijbeltekst legt, merk je dat Vondel veel breedsprakeriger is. Hij neemt gelegenheid om beelden uit de psalm verder uit te werken. Zo merkt hij van de 'groene weiden' op "waar gras noch groen verdort".

Inhoudelijk is het meest opmerkelijk dat Vondel in het hele lied consequent de derde persoon gebruikt, ook daar waar in de oorspronkelijk psalmttekst de dichter zich in de eerste persoon richt tot God (vers 4: "U bent bij mij..."). Verder is het markant dat de versregel die in de onberijmde psalm in het centrum van het lied staat, namelijk: "want U bent bij mij", ook in Vondels lied precies in het midden van het lied staat: "Hij staat me bij in nood".

Melodieën

In het *Liedboek voor de Kerken* staan twee melodieën bij het lied van Vondel afgedrukt. De eer-

ste (gez. 13A) is afkomstig van Julius Röntgen (1855-1932), de tweede (gez. 13B) van Adriaan C. Schuurman (1904-1998).

De melodie van Röntgen verscheen voor het eerst in de *Vervolgbundel* (1920) van de Nederlandsche Protestantenbond. Het was trouwens ook de eerste keer dat Vondels psalm in een liedboek verscheen. In 1933 kwam het lied via de *Vervolgbundel* terecht in het gezangenboek van de Gereformeerde Kerken in Hersteld-Verband. In hetzelfde decennium zou H. Hasper het lied ook opnemen in zijn *Gezangen en geestelijke liederen* uit 1934 en *Geestelijke Lieder en uit den schat van de Kerk der eeuwen* uit 1935.

Vondels bewerking van psalm 23 kwam ook terecht in de *Nederlandse Hervormde Bundel* uit 1938. De commissie die deze bundel samenstelde, was echter bang dat voor opname van de melodie van Röntgen een flink geldbedrag aan auteursrechten neergeteld zou moeten worden. Daarom gaf men in 1937 Schuurman de opdracht om een nieuwe melodie te componeren, hetgeen gebeurde.

Van de nieuwe melodieën uit de hervormde bundel is Schuurmans melodie één van de weinige die bekend en populair geworden is. In het *Liedboek voor de Kerken* is desondanks toch ook de melodie van Röntgen opgenomen. Dit gebeurde als eerbetoon aan de componist en hoogstwaarschijnlijk ook als tegemoetkoming aan de Protestantenbond, die via de Algemene

Doopsgezinde Sociëteit immers ook participant was in het *Liedboek*-project.

Nu zijn dat sympathieke overwegingen, maar het is weinig zinvol gebleken om Röntgens melodie op te nemen, terwijl die van Schuurman alom gebruikt werd.

De reden waarom onze kerken toch beide melodieën hebben vrijgegeven, weet ik niet. De praktijk in andere kerkgenootschappen heeft aangetoond dat de melodie van Röntgen eigenlijk nooit gebruikt wordt maar de melodie van Schuurman des te meer. Daar komt bij dat de melodie van Schuurman m.i. meer allure bezit en van een betere kwaliteit is dan die van Röntgen. Niet dat de melodie van Röntgen slecht is, maar het huwelijk tussen Vondels barokke tekst en Schuurmans grootse en meeslepende melodie is beter en overtuigender.

Wat mij betreft is er dus voldoende reden om te kiezen voor Schuurmans melodie. Daar komt bij dat de melodie van Schuurman in veel kerken al bekend is. Die melodie wordt namelijk ook gebruikt bij gezang 114 uit het *Liedboek*. Dit gezang is al een paar jaar bij ons in gebruik. In *De Reformatie* van 6 november 1999, waar gezang 114 besproken is, treft u een bespreking van de melodie aan.

Dr. J. Smelik is hymnoloog-musicoloog en woont te Zuidhorn

KOSTBAARHEDEN

vertrouwd verzekerd

speciale verzekeringen voor kerken, zorginstellingen en monumenten

Weet u wat een
avondmaalstel waard is?
Donatus wel.

Postbus 500 5240 AM Rosmalen www.donatus.nl tel. 073 - 5221700